

TISH KARIYESI: KELIB CHIQISH SABABLARI VA PROFILAKTIKASI

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

Stomatologiya yo'nalishi

1 - kurs talabasi Xolmurodova Manzura

Annotatsiya: Ushbu maqolada tish kariyesining kelib chiqish sabablari, rivojlanish bosqichlari hamda uni oldini olish usullari haqida ma'lumot berilgan. Kariyes stomatologiyada eng ko'p uchraydigan kasalliklardan biri bo'lib, u tishning qattiq to'qimalarining asta-sekin yemirilishi bilan xarakterlanadi. Maqolada kariyes paydo bo'lishiga ta'sir qiluvchi asosiy omillar, og'iz bo'shlig'i gigiyenasi va profilaktika choralari yoritilgan.

Kalit so'zlar: kariyes, tish emali, dentin, bakteriyalar, og'iz bo'shlig'i gigiyenasi, profilaktika.

Tish kariyesi stomatologiyada eng keng tarqalgan kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, aholining katta qismi hayoti davomida kamida bir marta ushbu kasallik bilan duch keladi. Kariyes tishning qattiq to'qimalari — emal va dentinning zararlanishi natijasida yuzaga keladi. Agar kasallik vaqtida davolanmasa, u chuqurlashib pulpit yoki periodontit kabi asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli kariyesni erta aniqlash va uning oldini olish stomatologiyaning muhim vazifalaridan biridir. Kariyes rivojlanishiga bir qancha omillar ta'sir ko'rsatadi. Ularning asosiylari quyidagilar hisoblanadi: Birinchidan, og'iz bo'shlig'idagi bakteriyalar kariyes paydo bo'lishida muhim rol o'ynaydi. Ovqat qoldiqlari tish yuzasida qolib ketganda bakteriyalar ko'payadi va ular organik kislotalar hosil qiladi. Ushbu kislotalar tish emalini asta-sekin yemiradi. Ikkinchidan, noto'g'ri ovqatlanish ham kariyes rivojlanishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa shakar va uglevodlarga boy oziq-ovqat mahsulotlarini ko'p iste'mol qilish bakteriyalar faoliyatini kuchaytiradi. Uchinchidan, og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga rioya qilmaslik kariyes rivojlanishini tezlashtiradi. Tishlarni muntazam tozalamaslik natijasida tish yuzasida yumshoq

karash hosil bo'ladi va bu bakteriyalar uchun qulay muhit yaratadi. To'rtinchidan, organizmning umumiy holati ham muhim hisoblanadi. Masalan, vitamin va mineral moddalarning yetishmasligi, ayniqsa kalsiy va fluorning kamligi tish emalining mustahkamligini pasaytiradi. Kariyes rivojlanish bosqichlari Kariyes odatda bir necha bosqichlarda rivojlanadi. Dastlabki bosqichda tish emalida oq yoki qoramtir dog' paydo bo'ladi. Bu bosqichda bemor odatda og'riq sezmaydi. Agar bu vaqtda davolash choralari ko'rilsa, kasallikni to'xtatish mumkin. Keyingi bosqichda kariyes emal qatlamini yemirib dentinga o'tadi. Bu holatda tish sovuq, issiq yoki shirin ovqatlarga sezgir bo'lib qoladi. Kariyes chuqurlashganda dentin katta darajada zararlanadi va tishda kovak hosil bo'ladi. Agar davolash kechiktirilsa, infeksiya pulpa to'qimasiga o'tib pulpit kasalligini keltirib chiqarishi mumkin. Kariyesning oldini olish uchun bir qator profilaktik choralar muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga qat'iy rioya qilish kerak. Tishlarni kuniga kamida ikki marta tozalash va tish ipidan foydalanish tavsiya etiladi. Ikkinchidan, to'g'ri ovqatlanish kariyes profilaktikasida muhim rol o'ynaydi. Shakarli mahsulotlarni me'yorida iste'mol qilish hamda vitamin va minerallarga boy oziq-ovqatlarni ko'proq iste'mol qilish zarur. Uchinchidan, fluor saqlovchi tish pastalaridan foydalanish tish emalini mustahkamlashga yordam beradi. Fluor tish emalining mineral tarkibini yaxshilaydi va kariyesga qarshi himoya qiladi. To'rtinchidan, stomatolog ko'rigidan muntazam o'tib turish ham juda muhim. Mutaxassis tomonidan erta aniqlangan kariyes oson davolanadi va jiddiy asoratlarning oldi olinadi.

Xulosa:

Tish kariyesi keng tarqalgan stomatologik kasallik bo'lib, u tishning qattiq to'qimalarini zararlaydi. Kasallik asosan bakteriyalar faoliyati, noto'g'ri ovqatlanish va og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga rioya qilmaslik natijasida yuzaga keladi. Kariyesning oldini olish uchun muntazam tish tozalash, sog'lom ovqatlanish hamda stomatolog ko'rigidan o'tib turish muhim hisoblanadi. Profilaktik choralar orqali tishlarning sog'lomligini uzoq vaqt saqlab qolish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Sodiqov A.S. Stomatologiya asoslari. Toshkent, 2020.
- 2.Abduazizov A.A. Terapevtik stomatologiya. Toshkent, 2019.
- 3.Gafurov B.G. Og'iz bo'shlig'i kasalliklari profilaktikasi. Toshkent, 2021.